

Організація: Всеукраїнська громадська організація "Українська асоціація європейських студій"

Адреса організації: Україна, м.Київ, вул.Софії Перовської, буд. 5, офіс 800, 03057

Телефон/факс: +38(044)481-21-81

Ел. пошта: europa.org.ua@gmail.com, europsyhistory@gmail.com

Web-сайт: <http://www.europa.org.ua> , <http://www.ukraineuroclubs.blogspot.com> ,

<http://www.europsyhistory.wordpress.com>

Номер заявки: 35-ICT-11

Керівник проекту: Калашнікова Вікторія

Назва проекту: "Залучення молодіжних європейських клубів до збереження історичної пам'яті в Україні"

Термін дії проекту: 01.06.2011 - 01.06.2012

Кошти організатора програми: 120 000,00 грн.

Мета проекту: залучення мережі шкільних Євроклубів України до діяльності зі збереження історичної пам'яті щодо жертв нацизму, розвиток міжгенераційного діалогу, подолання соціальної ізоляції самотніх людей похилого віку. створення електронного фонду пам'яті про Другу світову війну.

Опис проекту:

На першу Майстерню зі збереження історичної пам'яті зібрались найбільш активні Євроклуби з різних областей України. Під час майстерні були презентовані підсумки проекту ЄС, що залучив десятки Євроклубів до Європейського року волонтерства 2011, а також новий проект із залучення євроклубівської молоді до активного діалогу зі старшими поколіннями – в рамках Європейського року активного старіння та солідарності між поколіннями, що відзначатиметься в ЄС у 2012 році. За результатами конкурсу в рамках проекту “Залучення молодіжних європейських клубів до збереження історичної пам'яті в Україні”, до участі в Майстерні було відібрано 30 представників найактивніших Євроклубів з різних областей України, котрі впродовж вересня 2011 року провели інтерв'ю зі свідками Другої світової війни, та надіслали матеріали для розміщення на сайті проекту: iremember.org.ua.

Знання і навички з волонтерства, отримані Євроклубами впродовж 2011 року завдяки проекту ЄС, є важливою основою для їх подальшої роботи зі свідками війни і жертвами нацизму. Метою початкової майстерні в рамках проекту “Я пам'ятаю” є навчання опікунів та лідерів Євроклубів роботі зі збереження історичної пам'яті, налагодження діалогу між поколіннями. Проведений тренінг практичного закріплення цих навичок – з урахуванням особливих потреб осіб, що пережили війну.

Учасники майстерні мали змогу поділитись своїм досвідом та враженнями від проведених ними інтерв'ю зі свідками Другої світової та Великої Вітчизняної війн в ході конкурсного відбору на участь в майстерні. Юлія БОРОВКО з Самбірського шкільного Євроклубу “Life” зазначила: “ Я брала інтерв'ю у Софії Миронівні, її батьки були вивезені до Німеччини, вона там і народилась. Коли я слухала цю історію, в мене мурашки по шкірі бігали. Дуже надзвичайні враження. Я б ніколи не хотіла, щоб знову таке сталося”.

За підсумками початкової майстерні буде вдосконалено методичні рекомендації, що були

розроблені для учасників проекту, та оголошений новий конкурс мікро-проектів для Євроклубів зі збереження історичної пам'яті та діалогу між поколіннями в Україні. Програма, презентації, та інші матеріали Майстерні доступні тут: goo.gl/90Wdt. Більш детальну інформацію про проект можна дізнатись на Інтернет-ресурсах проекту: iremember.org.ua, facebook.com/iremember.org.ua.

Проект реалізується також за сприяння Представництва ЄЄ в Україні, яке на сталій основі надає підтримку руху Євроклубів в Україні.

Довідково: Євроклуб – форма організації молоді, що сприяє творчій реалізації її членів, залученню молоді до участі в європейських ініціативах, інформуванню з питань європейської інтеграції, громадянській освіті та громадській діяльності молоді. В Україні діють близько 1000 молодіжних Євроклубів, переважно, шкільних. Блог “Євроклуби в Україні”: ukraineuroclubs.blogspot.com.

Психологічні особливості цільової групи

Кожний з нас щодня стикається зі стресом: на роботі, на навчанні, в магазині тощо. І кожен раз це якось позначається на нашому настрої, самопочутті, ставленні до оточуючих. І навіть через кілька днів окремих епізод може згадуватися і псувати наше життя.

А тепер збільште в 1000 раз ваш найгірший спогад, тоді вийде те, що до цих пір відчувають люди, що пережили війну. При поверненні в мирну обстановку вони відчувають себе вже не так, як до військових дій. У них з'являються нові потреби, пов'язані з тим, що їм довелося пережити.

По-перше, у більшості учасників і свідків бойових дій відзначається яскраво виражене бажання бути зрозумілими. Вони хочуть бути в контакті з оточуючими і мати зворотний зв'язок, який би явно підтверджував, що вони билися за вірну справу, що їхня участь у жорстокому насильстві морально виправдана і соціально корисна. По суті, мова йде про дію такого механізму психологічного захисту людини, як раціоналізація, що дозволяє військовослужбовцю подолати комплекс провини, виправдатися перед самим собою, своєю совістю, зробити спогади про агресивні і жорсткі вчинки менш травмуючими.

По-друге, у психологічній картині переживань учасників бойових дій відзначається потреба бути соціально визнаними. Природне бажання людини бути особистістю, отримати високу оцінку своїх особистих зусиль, дій у людей, які повертаються в мирне життя, набуває особливого значення. При цьому, справедливо вважається, що гідними суспільного визнання є не тільки героїчні вчинки, а й внутрішні перемоги людини над собою, вже саме те, що військовослужбовець не злякався, не дезертирував, не симулював тощо. Спостерігається бажання, щоб факт позитивної оцінки став відомий широкому колу людей, товаришів по службі, членам сім'ї.

По-третє, важливою тенденцією, що характеризує психічний стан учасників бойових дій, є прагнення бути прийнятим в систему соціальних зв'язків і відносин мирного життя з більш високим, ніж раніше, соціальним статусом. Це пояснюється тим, що справа, яку вони робили "там", соціально значима. На підставі цього, учасники бойових дій очікують особливого ставлення до себе з боку оточуючих.

По-четверте, суттєвою психологічною характеристикою учасників військових конфліктів є зниження порогів чутливості до соціальних впливів. З психологічної точки зору, вони стають як би особливо оголеними, ранимими.

В роботі з людьми, що пережили війну, факт, що їх спогади є також стресовими факторами, які можуть позначитися на самопочутті: може підвищитися тиск, з'явитися тремор кінцівок, пітливість, тремтіння в голосі та інші фізіологічні реакції. Слід бути обережним у підборі слів, будьте чуйними і постарайтеся просто вислухати людину, що пережила війну і зрозуміти її стан, тим самим ви їй допоможете пережити свою травму.

Світова статистика показує, що кожен п'ятий учасник бойових дій при відсутності будь-яких фізичних ушкоджень страждає нервово-психічними розладами, а серед поранених і калік - кожен третій. Але це лише частина гігантського айсбергу - всього масиву різноманітних порушень, які залишаються після екстремальних впливів.

Рекомендації щодо складання анкети-опитувальника

"Усна історія", як дослідницький метод, має ряд особливостей, які необхідно враховувати. Перш за все, це високий ступінь суб'єктивності матеріалів, отриманих в результаті інтерв'ювання. Адже, оповідач не просто сумлінно згадає і викладає те, що він згадав. Він при цьому як би переживає минуле заново, і неминуче "забуває" щось "незручне" для себе, а щось, навпаки, випинає і робить центральним місцем свого оповідання, хоча, насправді, ступінь об'єктивної значимості даних подій може бути незначним. Оповідач своєю розповіддю як би творить історію, робить її, моделює своє минуле відповідно до світогляду, політичних та культурних установок, особливостей своєї біографії і соціальної ролі, психологічного настрою і психічного стану. При цьому, відношення до подій у автора спогадів може змінюватися, і не факт, що в 80 років людина відтворить свої реальні емоції, думки, почуття, які колись охоплювали його, як сучасника подій 65-70-річної давності.

Проговорений оповідачем текст піддається потужному впливу з боку інтерв'юера. Він може направляти хід розповіді питаннями, які він ставить. Він задає емоційний тон опитування, може свідомо провокувати свого контрагента або ж супроводжувати його осторонь від якихось тем. Своїми висловами і навіть виразом обличчя він здатний задати емоційну оцінку того, що він чує, що змусить оповідача або орієнтуватися на неї, або спробувати спростувати. І те, і те неминуче порушує об'єктивність розповіді. По-цьому, усна історія обов'язково стає в якійсь мірі продуктом сумісної діяльності розповідача, і того, кому розповідають.

Необхідно враховувати, що будь-яка анкета має поділятися на дві частини. Перша частина має бути спрямована на з'ясування біографічних даних людини, що опитується. Друга частина – має містити питання, які направлені на з'ясування почуттів та подій, що пережила людина в роки Другої світової війни.

Варто враховувати, що під час війни людина могла бути: учасником бойових дій, знаходитись на окупованій території, перебувати в тилу, бути остарбайтером, бути дитиною . В залежності від цих обставин, питання можуть змінюватись.

При складанні анкети-опитувальника в рамках методу "усної історії" використовують лише відкриті запитання, які передбачають розгорнуту відповідь.

Як проводити інтерв'ювання респондентів

Головним методом збору матеріалів з усної історії є інтерв'ю. Дослідник, що організує та проводить інтерв'ю, називається кореспондентом, а людина, в якій беруть інтерв'ю - респондентом.

При проведенні інтерв'ю необхідно дотримуватися наступних методологічних рекомендацій:

- провести попередню роботу з респондентом, заздалегідь познайомити його з питаннями, щоб він зміг пережити первинну емоційну оцінку, продумати свою відповідь;
- задати емоційний фон розповіді про важливість завдання, змалювати можливу аудиторію читачів створюваного тексту так, щоб респондент був натхнений значимістю поставленого перед ним завданням і постарався максимально відповідати вимогам інтерв'юера;
- скласти запитальник таким чином, щоб питання побічно перекривали один одного і тим самим дозволяли перевірити ступінь ширості та об'єктивності розповіді респондента;
- для опитування використовувати аудіотехніку, однак це не повинно бути нав'язливим. Найкраще підійде невеликий, що не кидається в очі диктофон, щоб респондент не відчував себе скутим перед мікрофоном чи камерою. Інакше він може бути нещирим;
- в ході бесіди задавати не навідні, а уточнюючі питання. Уникати нав'язування респонденту тих чи інших оцінок, але стежити, щоб кожен факт, що ним згадується був зрозумілий і витлумачений;
- при розшифровці запису обов'язково виробляти транскрибування, тобто позначати всі паузи, особливості реакції респондента, буквально відтворювати всі його слова і вирази, не піддаючи текст навіть граматичному редагуванню;
- при розшифровці запису вказувати дату запису, дату розшифровки, хто робив запис і розшифровку, обов'язково вказується прізвище, ім'я та по-батькові респондента, дата його народження та домашня адреса.
- до аудіофайлу докладати текстовий файл інтерв'ю.

Результат проекту: створення блогу проекту, роведення конкурсу молодіжних мікропроектів, збір матеріалів, створення електронного фонду пам'яті про Другу світову війну

Фотогалерея:

{gallery}Projects/Hist/2011/kyiv_UR{/gallery}